

Művészet és nacionalizmus

Irta Temesváry József

kicsendült az a fájdalom, ami miatt keletkezett ezeknek a fiúknak a lelkeben, hogy a falusi intelligencia egyrésze szeretetlenül, megértés nélkül kezelte problémáikat. Elhangzottak olyan kijelentések is, amelyekből arra lehet következtetni, hogy ezek a fiúk tudják, ezen a bajon csak ők maguk segíthetnek a paraszttársadalom felemelésével. Nekik kell a falu, a tanya vezetőinek lenniük, vezetők pedig csak úgy lehetnek, ha sokat tanulnak és kitűnnek a többi közül.

A falu, a tanya helyzetének ismeretéről

Folytatódott ezután a beszélgetés, itt felhozták azt a problémát, hogy a paraszttársadalomban az öregek tartják kezükben a földet és az apák konzervitizmusa megakadályoz sok olyan újdós újítást, amit a fiatalok szeretnének bevezetni. A birtokmegosztási kérdéseknél valamennyien rámutattak a förbirtokrendszer egészségtelen voltára és arra, hogy az ötfogó nagy földbirtokrendezés során egészséges kisgazdaságokat kell létesíteni, amelynek keretében a helyes terveződés, állattenyésztés egyaránt jövedelmező módon üzhető. Az értékesítés, fogyasztás kérdésénél a szövetkezés eszméje került megvitatásra és azok az akadályok, amelyek a parasztszövetkezetek megalakításának útjában állanak. A parasztság kulturális helyzetének megbeszélése következett végül, majd összefoglalva az elmondottakat, arra mutattak rá a felszólalók, hogy

minél több népfőiskolai tanfolyamot kell rendezni, azon minél több szegény falusi fiút, napszámos- és szellérgyereket kell tudáshoz juttatni.

Ezeknek a problémáknak megvitatása közben felhangzott egy-egy felmélőjű népdal, amelyet a fiúk a falujukból hoztak magukkal és megénekeltek a többieknek is. Néhány verset is elmondottak, majd a magyar költészet néhány remekét olvasták fel.

Ekkor felhangzott az ünnepség alatt járó Magyar Hírszöveg dalának, mellesleg föl is meggyőződéssel énekeltek, hogy Hírsz Magyarországon felkutatásában és gondolatoktól, hogy Hírsz a népi szellem megváltoztató erejében.

Kiviteli tilalom Török országban

Január 22. A török nemzetvédelmi bizottság elhatározta, hogy felfüggeszti mindazoknak a műveleteket a kivitelét, amelyek az ország szempontjából fontosak. Ezekben az üzemekben, ahol az elengedhetetlennek látszik, kimondják a munkakötelezettséget. (MTI)

FERENC JÓZSEF
KESERÜVÉZ

Ezeréves nemzeti életünk szellemiségének minden mozzanata, rokonszalkozása első vonalban mozgó frontot képezve foglalkoztatja tudósaink, íróink, esztétáink nagy tömegét. Tümanyos művek, tanulmányok, előadások, megdönthetetlen tényekkel tárják a szabad nemzeti életéért ezer éve rajongó hazánk minden rétege elé, önálló magyarságunk életképességét, a koronkénti fejlődésekkel való együttartozását, mindenkori jelentőségét s a minden tekintetben kiteljesült jövő haladásának komoly reményét.

EGY NEMZET ÉLETÉNEK

pusztíthatatlan és vitathatatlan érték-mérője: szellemi élete. Mikor a történelem, az irodalom, vagy a művészet kutatója, buvárkodása folyamán a hellén világhoz, vagy az ólasz XIV. — XVI. századhoz ér, megilletődve keresi a jelzőket, a mondatokat, hogy egy rég halott kultúra örökei élő nagyszerűséget érzékeltesse, hogy egy nép szellemi élete három évszázadának utólrétege csodáit eljátsza. Nemzetek életében lehetnek nagy események, tömegeket irító háborúk, dicsőséges hadjáratok, csodálatos civilizációs vívmányok, vagy éppen világra szóló sportteljesítmények; ami nevét, híret, nagyságát, nemzeti erejét — századokra előrevilágítva — eldönti: szellemi életének dinamikája! Lehet-e kicsinylőleg nyilatkozni egy nemzetről, élete bármely szomorú sorsfordulásában, mely évszázadokon át a teremtmény intuíciójának az egész művelt világot egyetemesen lázba hozó, csodálatos kiindulója volt? Nem igaz-e ma is, egész kultúránk, bölcséletünk, gondolkodás formánk, állami rendszerünk, nemkevesébe művészetünk bölcsője: a görög szellem?

Ha művészetünk történetét a nacionalizmus szemszögén át tekintjük, az európaiságban is önálló életünk látán, felmerülnek korunk problémájaként kérdések, amelyek mellett szólanul nem haladhatunk el. Annál inkább sem, mert a szellemi élet ma nem elsődleges szükséglete társadalmunknak! Európa nagy átalakulásában vajdó nemzetek harcában, az érdeklődés a szellemi életéről, önkéntelenül is eltörlődik.

Ez a kényszerű intervallum, mely az eredményeket érleli, a következőképpen adja fel a kérdést: Nemzetünk életében, annak erőifejtésében, a nemzeti nagyság kialakulásában szükséges-e a művészet? Vajjon magyar fajunk képes lehet-e nemzeti életre, országalapításra s az ország megtartására, művészeinknek, az európai humanizmusból — ázsiai életbölcséségen átszűrt — kifejlődése nélkül? A nacionalizmus érzésekét követője-e a művészet a szükséges tényező, ami a nemzeti szellemet kifejleszti? Az európai kultúrából fakadó nacionalizmus bensősége, az államformák és berendezések nemzetekintí variánsai jelentik-e, vagy a nemzetekintí átélés és egyéniesített szellemi élet az, ami a nemzeti érzést elmélyíti és természetessé teszi? A művészet az európai szellemi versenyben jelentős-e mint nemzeti produktum, vagy csak hazai viszonylatban döntő hatása a nemzeti ideológiára?

Az első kérdésre határozott igennel, illetve nem-mel válaszolhatunk. Oshazánkhoz magunkkal hozott művészetünk megfert a pásztorfú mellett, a táborhelyeken, nem kívánta a helyhez kötöttséget, a végleges letelepülést. A keresztény kultúra, az európai életforma átérzése családi tüzelyről, istentől, Isten ábrázolásról és Isten hájlekáról kapott mély benyomások, a művészetekkel történt átértékelése, a szükségyszerűen nekilendült építészeti, a vallásos ábrázolások, díszítések, tehát: építőművészet, szobrászat, festészet volt az a biztos horgony, amely a vándorláshoz, szabad mozgáshoz szokott népünket helyhez kötötte. Az államépítő királyok szigorú intézkedéseit, böles törvényeit, az új életforma nagy nehézségeit, a sok kényszerű véraldozatot, a művészetek vigasztaló jelenléte könnyítette. Az új formák ösztönös fogalmazásának újszerű jelétől jelentő gyönyörre, az együttartozás helyhez kötöttségét, nemze-

ti eszmévé emelte. Nemzeti nagyság, nemzeti kultúra nélkül, európai közönségben nem képzelhető el. Vajjon elhetnénk-e, ősi pogány mivoltunkban, a haladó szellemi világról tudomást nem véve, azon a földön, ahol még a honfoglaláskor a római kultúra jól érzékelhető nyomai voltak s ahol a keresztény kultúrából gyökerező művészetnek talaja volt. Pannóniában a III. században kezd a kereszténység terjedni, az őskeresztény művészettel. Amikor hazánkban a terítés munkája megkezdődött, az őskeresztény korban épült bazilikák közül nem egy, még fennállott. Az első monumentális templomot Szent István Szekesfejérvárra, a régi bazilikák mintájára építette, de annak stílusát már a nemzeti izlés és követelmény átfurmálta. A bazilika építészeti sehol Európában nem található egyéni megjelenésre. Ennek a lapos mennyezetű, pajtaszerűen unalmas megoldású stílusát, a templom négy sarkán elhelyezett s az épület testével egybeépített tornyokkal élénkítette. Szekesgyházainknál a tornyok használata, melyek kizárólag öncélúak voltak — különítette el akkori építészetünket a külfölditől.

AZ ORSZÁG HALADNI VÁGYÓ

energiáját tükrözi az a tény, hogy hazánk akkori területének keleti és déli határa, a folyton változó, új, levegény, nagy életerejű európai művészetet elválasztja a bizánci dogmák szigorú korlátjai közé meredveit művészetétől. A magyar szellem elfordult Kelettől — bár sok ázsiai elem jellemzi — de belátta, hogy nemzeti életének kivirágzását nem keresheti a sűrű visszapihlantások reméniszencijában, hanem Nyugat felé, a messzi távlatokba tekint. Eldobja magát a faji adottságaitól távol álló, örökérvényű pompásra fagyott Kelet liturgiáit. Szerpet követel magának Nyugat haladásában, hogy művésze, áltami berendezkedése, mellőképp küzdessen az európai kultúrában s mindenkor elismertesse a nemzet versényképes kiválóságát.

Nemzetünk nagyságát kulturája és művésze szabja meg. Erre példa, történelmünknek pár évszázados nagy európai kiemelkedése, III. Béla, később Zsigmond, Mátyás, legújabb korunkban pedig kiváló művészeinknek a világvizonylatban is magasán csúcsosodó szereplése.

A trianoni gyászos ítélet sem hangzott volna el, ha módunk van szabad nemzeti életre. A Habsburgok önző politikája, az ismeretlenség látásával horította be életünket. A művelt világiáró még századunk elején is elcsodálkozott ittjártában, hogy ez az ország nem a pusztákon vágató villogó gatyát forgató, — helyár-grófok rosszabb esetben sátorozó cigányok otthona. Ma amikor egy Biennale, — Internacionale Arte Sacra, párisi, newyorki vilákiállításán a magyar művészek szereplése előtt az egész világ szaksajtója a legnagyobb elismeréssel adózik, bizonyíthatjuk, hogy bár számban kicsiny nemzet vagyunk, de Európa haladásának s a földrész további életlehetőségének és virágzásának jelentős, számottevő pilérei vagyunk.

A NACIONALIZMUS ÉRZÉSE

és a művészet nacionalizmusa, egymásból fakadó az együttartozás szorosságát jelentő erős kápos, amelyek egy időben születnek s életükben egymás erejéből táplálkoznak. Egyik sem nélkülözhető, vagy pótolható, mert az egyik pusztulásával, pusztul a másik is. Mégis a művészet az, ami azokban az időkben is — mikor a nemzeti érzés megnyilatkozása kényszerű hatásra megnemul — tovább, mint militus erő, mely csak az átmenet hosszab-rövidebb idejét várja, hogy újra egyesíthesse a lelkekből fakadó nemzeti ideológiát, a művészet nacionalizmusával. A nemzeti szellem kiteljesülésének táperje a művészet, mert ennek nagyságán épül a nemzeti önbizalom, a nemzeti öntudat, belül erősnek tudván magát, kifelé mérész, kezdeményező, magabiztos!

De az európai kultúrából született nacionalizmus kiépítésére és fenntar-

tasára nem elég a jött-stílus szövegátvállalása, meri ha az a mélyről jövő nemzeti szellem hagyományain és adottságain nem szűrődik át, a nemzet egyedül nem élük át, gyökérfelen marad! A nacionalizmus minősége, nemzetekintí akkor jelent életformát, ha magát az eszmét, a nép szellemileg egyéniesíti.

A művészet művelése és sővárgása egyaránt irracionális lelki mozzanat s a lélek leghatalmasabb erőinek egyikével, a hittel van mélyen egybeformva. Az ember hitt minden korban valamiben: vallásai szépségét s igazságait a művészet ünneplte, csodátevő varázssal vonva be a műremekek másszor a szépségimádat volt hite legfőbb tárgya, majd hitt a mult viszszaidésében, a historizus világában a természettudományokon fellelkesülve, hitt a valóság csontig ható megismerésében, majd hitt a művészetben magában, ha másképp nem, hát lart pour lart s végül hitt abban, hogy a művészet kifejezheti a kifejezhetetlent... mig eljutott addig, hogy a festményt s a szobrot nélkülözni tud... A festő szemé helyébe, a masina hideg, de érzékeny lecséje lépett, hogy az emberiség lankadatlan képiéhségét kielégítse... A világ minden sarkán, rotációsok milliárd példában öntik a mélynyomásos, hillekérti megszerezhető képeslapokat, melyet hazavisz az ember s vacsorája után rádiója mellett lapozva, mindent lát mi érdeklí, s mélylél grándiózusabb drámát egy Michelangelo sem tárhat elébe: a világ minden eseményét s gígázi gépeknek az ókorban elképzelhetetlen összecsapását, az egyetlen műfajt, amely mégis megmaradt, tulélt a többi s ez a csatakép... — sőhajt sőtétlőan egy esztét!

A hit sohasem pusztulhat el! Művészetünk hite, örök metamorfózisán eltávolodhat az örök szépség, ideáltól, a mult visszaidésésétől, vagy a természettudományok realizmusától a metafizika világától, de újból megtalálja magát, régi és mindig új hite kibontakozásában: a hagyományokon épült új formaideálban, a keresztény humanizmus örökérvényű tételében mit a nemzeti érzésvilág forró kátlában csodákra képes műremekké formál: az igazi és nemes magyar lelki életben.

30 százalékos pótlékot kell fizetni az OTI-járadékok után

A hivatalos lap esütőföki száma közli a belügyminiszter rendeletét az öregségi, rokkantsági, özvegyi és árvajáradékban részesülők rendkívüli pótlékáról. A rendelet értelmében az ezután történő járadékmegállapításoknál a fokozódó járadék-részt külön-külön kell kiszámítani azokra a járulékhetekre, amelyekkel a biztosított az 1941. november 30. napjáig és azokra a járulékhetekre, amelyekkel a biztosított az 1941. évi november 30. napjától követő időben töltött kötelező biztosításban. Az 1941. november 30. napjáig betöltött járulékhetek alapján az 1941. évi december 1. napjától járó fokozódó járadék-részhez 30 százalékos rendkívüli pótlékot kell hozzászámítani, az 1941. november 30-ika után betöltött járulékhetek alapján járó fokozódó járadék-részhez rendkívüli pótlékot hozzászámítani nem szabad.

A továbbiakban kimondja a rendelet, hogy mindazok, akik eddig járadékot kaptak, 1941. december 1-től számítva 30 százalékos rendkívüli pótlékot kapnak. Járadékuk után s a rendkívüli pótlék jár azoknak is, akik az 1941. M. E. számú rendelet alapján segélyben részesülnek. Nem járadékszerű szolgáltatások (végkielégítések) után rendkívüli pótlék nem jár, kivéve azokat az eseteket, amikor a végkielégítés összege az igényjogosult megillető járadékhoz igazodik.